

Vincent van Gogh en de liefde

Als gidsen met een bezoekersgroep stil staan bij huize Nune Ville, wordt bijna altijd het verhaal verteld over de dramatische liefdeverhouding tussen Vincent en Margot Begemann. Vaak willen de mensen dan ook meer weten over andere liefdes van Vincent. Met wie heeft hij eerder samengewoond? Zijn er nog meer vrouwen bekend aan wie Vincent zijn liefde heeft getoond? En hoe is het afgelopen met Margot? Op deze vragen geef ik in dit artikel antwoord.

De liefde heeft in het leven van de schilder Vincent van Gogh altijd een grote rol gespeeld. Zo kon Vincent heel sterk verlangen naar specifieke personen en situaties, zoals in zijn jonge jaren naar Kerstmis thuis of naar zijn vier jaar jongere broer Theo. En ook deed hij in zijn brieven kernachtige uitspraken over de liefde voor een vrouw. Veel van zijn ideeën over de liefde en de vrouw zijn ingegeven door de literatuur die hij las.

Het is heel opvallend dat Vincents belangstelling voor vrouwen (m.n. vrouwelijke modellen) bijna nooit uitging naar personen uit hogere kringen. Hij voelde zich in het algemeen meer thuis in de lagere klasse. Hij gaf dan ook de voorkeur aan vrouwen uit het volk. Vrouwen '*waar het leven over heen was gegaan*', daar had hij oog en hart voor (brief 193, Etten 23-12-1881). Het verhaal van Van Goghs liefde voor vrouwen gaat bovendien over een man en zijn tegenslagen in de liefde. Dat is ook opvallend, want als één ding duidelijk is: fortuinlijk is Vincent in amoureuus opzicht nooit geweest. Wie waren dan die vrouwen voor wie hij viel, en waarom ging het telkens mis?

Teleurstelling

In het voorjaar van 1873 ontmoette Vincent de Haagse **Caroline Haanebeek**, zij was even oud als hij. Vincent kwam bij haar familie aan huis en vroeg Theo verschillende keren om haar van hem te groeten. Maar Caroline trouwde in datzelfde jaar met Willem van Stockum en Vincent zette zich manmoedig over de teleurstelling heen. Toen Vincent in augustus 1873 bij de familie Loyer in Londen in de kost was, werd hij hevig verliefd op de negentienjarige dochter des huizes **Eugenie Loyer**. Helaas was zij al verloofd. Ondanks zijn aanhoudende pogingen liepen Vincents 'avances' op niets uit: hij moest het kosthuis in 1874 verlaten. Maar in 1881 schreef hij aan zijn broer Theo nog over deze pijnlijke liefdesgevoelens die hij op zijn twintigste had (*brief 183, Etten 12-11-1881*).

Eugenie Loyer

Onbeantwoord

Over Vincents verliefdheden in de jaren die volgen weten we nauwelijks iets. Wel weten we dat hij in de zomer van 1881 zijn **nicht Kee Vos** ontmoette bij zijn familie thuis in Etten. Hij werd hopeloos verliefd op zijn nicht, maar zijn drammerige liefdesuitingen bleven onbeantwoord. Niet alleen Vincents familie stond afwijzend tegenover een mogelijke relatie met Kee, ook haar vader (oom J.P. Stricker) was faliekant tegen. En Kee zei alleen maar: "*Nooit, neen, nimmer!*"

Kee Vos

Twee jaar later ontmoette Vincent in Den Haag **Sien Hoornik**, een Haagse prostituee die drie jaar ouder was dan hij. Vincent zette alles op het spel om deze volkse vrouw van de ondergang te redden. Anderhalf jaar lang zou zij zijn levensgezellin zijn.

Sien Hoornik

Zij is de enige vrouw met wie Vincent echt heeft samengeleefd. Ondanks zijn nobele motieven stuitte de keuze voor een (voormalige) prostituee met wie hij ook nog eens ongehuwd ging samenwonen op veel onbegrip. Niet alleen bij zijn schildersvrienden, maar zeker ook bij zijn familie. Sien nam haar intrek in de kleine woning van Vincent in Den Haag en ze probeerden elkaar op de been te houden. Ze smeedden trouwplannen, maar zelfs zijn lievelingsbroer Theo bleef zich verzetten tegen het voorgenomen huwelijk. Sien was inmiddels bevallen van haar tweede kind. Wie de vader was is niet bekend; later werd ten onrechte gesuggereerd dat het Van Gogh was.

Vincents aanvankelijke euforie sloeg in de loop van 1883 langzaam om in regelmatig geruzie met Sien. In januari 1884, vier maanden nadat hij haar verlaten had, nam Vincent definitief afstand van haar, maar het ging hem merkbaar aan het hart. Op 12 november 1904 verdronk Sien Hoornik, 54 jaar oud, zich in Rotterdam.

In december 1883 komt Vincent vanuit Drenthe ziek en vermoeid aan bij zijn ouders in Nuenen. Daar ontmoet hij in januari 1884 zijn twaalf jaar oudere 'buurmeisje' **Margot Begemann**, een enigszins labiele vrouw. Samen verzorgen zij een poos moeder Van Gogh die vanwege een beenbreuk het bed moest houden. En zo kwam het dat Vincent op haar verliefd werd. En de gevoelens waren wederzijds. Maar, de geschiedenis herhaalt zich: opnieuw was er bij Vincent sprake van liefde uit medelijden en opnieuw was zijn familie tegen de relatie gekant. Evenals Margots drie oudere(!) zussen waren ook vader en moeder Van Gogh buitengewoon bevreesd dat het tot een huwelijk zou leiden. De relatie kende aan het eind van de zomer van 1884 een dramatisch einde met de poging tot zelfdoding van Margot. Maar vijf jaar later, in de inrichting in Saint-Remy was Margot opnieuw in zijn gedachten. Zo blijkt uit een brief die hij toen aan zijn zuster Willemien schreef (brief 812, St.-Remy 21-10-1889)

Margot Begemann

Onzekerheden en geruchten

Sien de Groot?

Het is buitengewoon spijtig dat de brieven die Vincent schreef aan Kee, Sien en Margot niet bewaard zijn gebleven. Daardoor zitten we nu met een aantal onzekerheden, met name ook over zijn 'geliefden' in de jaren die volgen.

Zo was daar in zijn Nuenense jaren nog **Sien (Gordina) de Groot**, de tweede figuur van links op het schilderij De Aardappeleters. Volgens hardnekkige volgens geruchten zou Vincent haar in 1885 zwanger hebben gemaakt. Dat gerucht bleek

later overigens geheel en al op onwaarheid te berusten!

Toen Vincent in 1886 in Parijs verbleef, ontmoette hij **Agostina Segatori**. Vincent voelde genegenheid voor deze Italiaanse, die in een penibele situatie verkeerde en twaalf jaar ouder was dan hij. Wat zich precies heeft afgespeeld tussen Vincent en Agostina, de Italiaanse uitbaatster van Le Tambourin, een restaurant en cabaret op de Boulevard de Clichy in Montmartre, blijft een vraag. Vincent heeft haar enkele keren geschilderd, ook heeft hij in het restaurant schilderijen tentoongesteld.

Agostina Segatori

We weten niet wat voor soort relatie zij van december 1886 tot mei 1887 hebben gehad. Maar volgens Gauguin was Vincent toen 'erg verliefd' op haar.

Wel weten we dat Vincent in de nacht van 23 december 1888, na een fikse onenigheid met zijn schildersvriend Paul Gauguin, een stukje van zijn oor had aangeboden aan **Rachel**. Zij was een prostituee in het 'Maison de tolérance' in Arles. En vanuit zijn laatste woonplaats is nog bekend dat Vincent in mei/juni 1890 een oogje zou hebben gehad op **Marguerite Gachet**, de dochter van dr. Paul Gachet, in Auvers-sur-Oise.

Tot slot, hoe is het afgelopen met Margot Begemann?

We weten dat Margot, na haar dramatische poging tot zelfdoding in augustus 1884 op advies van de Eindhovense dokter Arnold van de Loo naar een bevriende arts in Utrecht is gebracht. Terwijl zij nog in Utrecht verbleef, verzocht iemand Vincent, in september 1884, een tekening of een schets te maken, waarvoor hij twintig gulden zou ontvangen. Hij verdacht Margot ervan hem zo, langs een omweg, geldelijk te willen steunen. Hij weigerde het geld...maar stuurde haar toch een tekening. Uiteindelijk verliet Margot haar geboortedorp Nuenen pas in 1899, dus vijftien jaar na haar droeve geschiedenis met Vincent van Gogh, om zich in Den Haag te vestigen. Tot aan haar dood bewaarde zij met veel eerbied het mooie waterverfschilderij "Blekerij op Scheveningen", dat ze cadeau had gekregen van Vincent, die haar echtgenoot had kunnen zijn. Margot Begemann is op 11 februari 1907 op 65-jarige leeftijd in Den Haag overleden. Zij werd begraven op de Haagse begraafplaats Nieuw Eykenduynen, waar haar graf nu - weliswaar in zeer slechte staat - nog altijd te vinden is.

Wie meer wil weten over de geliefdes van Vincent kan daarvoor terecht in het boekje "Van Gogh en de liefde" van Hans Luijten (Amsterdam, 2007). In het artikel "Een en ander over Margot Begemann" van Dr. Mark Edo Tralbout (Van Goghiana, Antwerpen 1974) valt meer over Vincents Nuenense geliefde en haar familie te lezen. Ik heb voor dit artikel vooral gegevens uit deze twee bronnen gebruikt.

Gerard Netten, Vincentre-gids